

مقدمه و تعاریف:

به دلیل متجانس بودن حسابداری به طور عام با حسابداری شرکتهای بیمه به طور خاص، و کاربردی تر بودن حسابداری با مفهوم عام آن به شناخت حسابداری پرداخته خواهد شد، لذا از تعاریف، اصطلاحات رایج در حسابداری آغاز نموده تا به موارد مورد عمل برای امتحان پایان ترم خواهیم پرداخت، همچنین عنوان حسابداری شرکتهای بیمه، مبحث این درس را به حسابداری شرکتهای بیشتر نزدیک می نماید. در مواردیکه به دلیل ضیق وقت، استاد توضیحاتی را نداده اند، نگارنده توضیحات لازم را به جزوه اضافه نموده است، و اما سر فصل های مورد نیاز برای مطالعه امتحان پایان ترم شامل موارد زیر میباشد:

۱- تقسیم سود (ثبت روزنامه ندارد) و انتشار اوراق قرضه (ثبت روزنامه دارد)

۲- طرز تهیه صورت مغایرت بانکی

۳- طرز تهیه صورت حساب سود و زیان

۴- طرز تهیه صورت حساب ترازنامه

با توجه به اینکه صورت های مالی نتیجه عملیات یک دوره مالی میباشد لذا برای شناخت مفاهیم فوق ابتدا باید مفهوم حسابداری بطور عام و عملیات رایج مورد عمل در آن را شناخت سپس به طرز تهیه گزارشات مالی فوق پرداخته شود. از آنجا که شرکتهای بیمه در کشور ما در دو بخش خصوصی و دولتی فعالیت می نمایند نیاز و ضرورت شناخت حسابداری بخش دولتی نیز محرز میباشد، لذا در کنار مطالب مرتبط با حسابداری شرکتهای خصوصی به مفاهیم حسابداری شرکتهای دولتی و عناوین مورد عمل نیز اشاره خواهد شد.

از ویژگیهای اصلی سازمان ها بوروکراسی است و در هر سازمان اسناد و مدارکی جمع آوری و به استناد آن عملیاتی را ثبت می نمایند، مجموعه فعل و انفعالات مالی در یک سازمان که به صورت مکتوب و مستند اعمال میشود نیاز به واحد و سیستمی به نام حسابداری را فراهم مینماید مدارک مالی شامل مستندات و مدارکی است که سیستم حسابداری به آن استناد می نماید، مانند درخواست خرید، فاکتور، سند حسابداری، دفتر روزنامه، دفتر کل، و گزارشات و صورتهای مالی و ...

واحد حسابداری و کارکنان آن وظیفه انجام عملیات حسابداری را بر عهده دارند، با توجه به حجم عملیات مالی سازمان ها واحد حسابداری از فرد یا افرادی بنام حسابدار و رده های عملیاتی مورد نیاز تا مسئول واحد یا مدیران مالی آن سازمان مورد نیاز میباشد لیکن در بخش دولتی نظارت مالی دولت توسط نماینده وزارت امور اقتصادی و دارایی که ذیحساب نامیده میشود بر عملیات حسابداری و مالی در دستگاههای دولتی صورت می گیرد که این شخص در واحدی بنام ذیحسابی دستگاه اجرایی مربوطه مستقر میباشد.

فعالیت های مالی با توجه به نوع عملیات شرکت یا سازمان به انواع حسابداری شرکتهای بازرگانی (که کار خرید و فروش را در بازار انجام میدهند)، حسابداری شرکتهای خدماتی (که وظیفه ارائه خدمات به مشتریان خود را دارند و حساب های آنها شامل درآمد و هزینه میباشد مانند شرکتهای بیمه)، حسابداری شرکتهای صنعتی (که کار تولید محصول را به عهده دارند مانند شرکت های خودرو سازی که فعالیت آنها از خرید مواد اولیه آغاز و تا آخرین مرحله تولید خود رو میباید پروسه ای را طی نموده و در هر مرحله فعالیت های حسابداری آن نیز ثبت نمایند)، حسابداری شرکتهای دولتی (که در قالب بودجه مصوب موظف به دریافت و پرداخت و هزینه و کسب درآمد دولتی میباشند) قابل تقسیم است. این تنوع فعالیت هر کدام سیستم

حسابداری مخصوص به خود را می طلبد لیکن خوشبختانه حسابداری شرکتهای بیمه، از ساده ترین نوع فعالیت ها و سیستم حسابداری میباشد و پیچیدگی خاصی ندارد.

عملیات حسابداری با تنظیم و ثبت سند حسابداری آغاز میگردد، حسابدار به استناد مدارکی که در اختیار دارد اقدام به ثبت سند حسابداری مینماید، که مدارکی ضمیمه آن میباشد این مدارک در سازمانها متفاوت است از جمله درخواست خرید یا خدمات، دستور خرید (توسط مقام تشخیص در سازمان)، فاکتور، حواله انبار، رسید انبار و ... ولی مهمترین آیتم این بخش فاکتور خرید میباشد.

سند حسابداری تحلیل ذهنی حسابدار بر روی کاغذ است و همان تحلیل ثبت و ضبط اسناد و ارقام میباشد که در سند حسابداری پیاده می گردد. این سند به جهت کنترل های داخلی سازمان باید دارای دو امضای مجاز باشد، مانند حسابدار و بالاترین مقام مسئول یا نماینده قانونی او در سازمان یا شرکت.

سیستم حسابداری بر اساس تقویمی عملیات خود را انجام میدهد که به آن سال مالی گویند در بخش دولتی سال مالی از ۱/۱/۱۳۰۰ هر سال آغاز و تا پایان هر سال ۱۳۰۰/۱۲/۲۹ خاتمه می یابد ولی در بخش خصوصی در اساسنامه شرکت سال مالی تعریف شده و در اختیار شرکت میباشد. قبل از ثبت عملیات مالی در دفاتر قانونی (روزنامه و کل) باید این دفاتر توسط واحدهای ثبت سازمان ثبت اسناد و املاک پلمپ گردد، پلمپ دفاتر یک ماه قبل از شروع سال مالی صورت می گیرد، و در پایان سال مالی شرکت موظف است دفاتر قانونی را به انضمام اظهار نامه مالیاتی خود جهت پلمپ نهائی (پس از عملیات ثبت بستن حساب ها) تسلیم واحد مالیاتی سازمان امور مالیاتی نماید. مهلت ارائه اظهار نامه و تحویل دفاتر قانونی به سازمان امور مالیاتی حداکثر تا پایان تیر ماه (۱۳۰۰/۰۴/۳۱) سال بعد میباشد.

دفاتر قانونی شامل دو دفتر روزنامه و کل میباشد که در دفتر روزنامه عملیات روزانه شرکت به ترتیب اسناد حسابداری ثبت می گردد و این عملیات در نهایت دسته بندی و در گروه هایی تفکیک و به حساب های دفتر کل منتقل میگردد. دفاتر هر سال مالی منحصر و مختص به همان سال مالی است و باید برای سال مالی جدید مراحل خرید و پلمپ دفاتر قانونی سال مالی جدید صورت گیرد مجدداً صورت گیرد.

بخش خصوصی موظف است طبق قوانین مورد عمل در مورد بخش خصوصی که مهمترین آنها قانون تجارت و قانون مالیات مستقیم، و قانون تأمین اجتماعی میباشد، عمل نماید، در بخش دولتی طبق قوانین مورد عمل خود اقدام مینمایند که مهمترین آنها قانون محاسبات عمومی، قانون بودجه سالانه کشور، قانون برنامه پنجساله مربوطه و سایر قوانین و مقررات مربوط و مورد عمل میباشد که در قالب قوانین عادی، آئین نامه، دستورالعمل و بخشنامه به بخش دولتی ابلاغ میگردد.

بودجه پیش بینی دخل و خرج (درآمد و هزینه) برای یک دوره مالی بعد میباشد. دوره عمل بودجه از ابتدای سال مالی تا انتهای سال مالی میباشد لیکن تنظیم بودجه برای سال مالی آتی باید قبل از شروع سال مالی جدید صورت گیرد.

سیکل بودجه، فرآیندی است مستمر، منسجم و پیوسته، در بخش دولتی تهیه پیش نویس بودجه با بخشنامه بودجه توسط دولت شروع شده و پس از جمع آوری اطلاعات درآمدی و هزینه ای دستگاه های اجرائی دولتی توسط سازمان مدیریت برنامه ریزی کشور جمع بندی و پس از تهیه پیش نویس بودجه و تصویب آن توسط هیئت وزیران از سوی دولت بودجه پیشنهادی جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تحویل میگردد پس از بررسی و تصویب بودجه در صحن علنی مجلس به منظور

اجرا به دولت ابلاغ میشود و دولت توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی آن را در قالب موافقت نامه هایی به دستگاههای اجرائی ابلاغ می نماید. ذیحساب موظف است در قالب موافقتنامه نظارت بر اجرای بودجه ضمن خرج را انجام دهد، پس از اتمام سال مالی وزارت امور اقتصادی و دارایی صورت حساب کل کشور را توسط ذیحسابان، و واحد تنظیم حساب های خود تهیه و به دیوان محاسبات کشور تحویل مینماید، دیوان مزبور با توجه به صورت حساب کل کشور و گزارشات حسابرسی و رسیدگی های هیئت های حسابرسی خود و گزارشات واصله از دادسرای دیوان محاسبات گزارشی جهت ارائه به مجلس شورای اسلامی تهیه مینماید که به آن گزارش تفریغ (فراغت) بودجه اطلاق می گردد. مجلس شورای اسلامی نظرات دیوان محاسبات را به هنگام وصول پیش نویس بودجه سالانه کشور از سوی دولت از طریق کمیسیون تخصصی بودجه و محاسبات خود اعمال مینماید. در این فرآیند چرخه ای بود که از نظارت قبل از خرج (سازمان مدیریت و برنامه ریزی) آغاز سپس نظارت حین خرج (وزارت امور اقتصادی و دارایی) و نظارت پس از خرج (دیوان محاسبات کشور) منتهی گردید، این فرآیند را سیکل بودجه گویند. در بخش خصوصی این چرخه فرآیند پیچیده ای ندارد.

سیستم حسابداری دولتی دوره مالی با ابلاغ بودجه در قالب موافقتنامه های تنظیمی بین سازمان مدیریت و برنامه ریزی و دستگاهها و شرکتهای دولتی آغاز و به استناد موافقتنامه تخصیص بودجه مصوب شده و از خزانه درخواست وجه صورت می گیرد، خزانه به صورت تنخواه گردان اعتبارات مورد نیاز دستگاه های اجرائی را پرداخت مینماید.

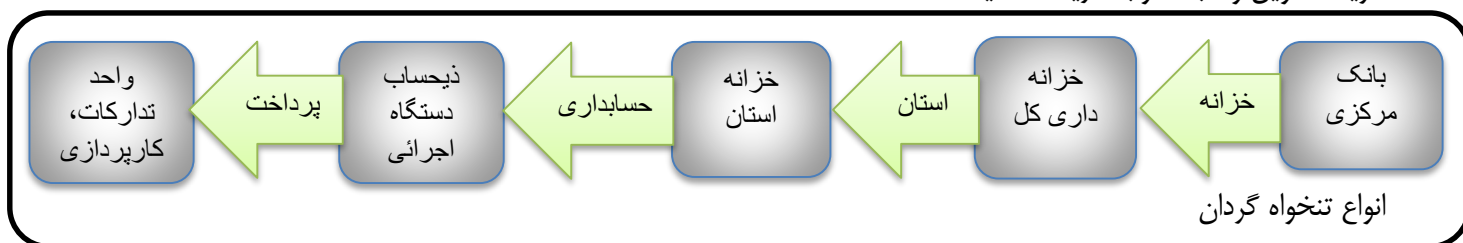
انواع تنخواه گردان (تنخواه وجهی است که از محل اعتبار معین برای رفع احتیاجات نقدی برای یک دوره مالی از طرف اعتبار دهنده در اختیار اعتبار گیرنده قرار میگیرد):

۱) **تنخواه گردان خزانه:** اعتبارات بانکی است که به موجب قانون به وزارت امور اقتصادی و دارایی (خزانه داری کل) داده میشود.

۲) **تنخواه گردان استان و شهرستان:** از طریق خزانه در قالب بودجه جاری (هزینه ای) و عمرانی (تملک داری های سرمایه ای) در اختیار نمایندگان خزانه در مرکز هر استان بابت اعتبارات مصوب دستگاههای اجرائی استانی قرار می گیرد.

۳) **تنخواه گردان حسابداری:** وجهی که خزانه یا نمایندگی خزانه در استان از محل اعتبارات مصوب برای هزینه های سال جاری و تعهدات در اختیار ذیحساب قرار میدهد.

۴) **تنخواه گردان پرداخت:** وجهی است که از طرف ذیحساب با تایید وزیر یا مقام مجاز از طرف او در موسسه دولتی برای انجام هزینه ها در اختیار واحد یا مامورین قانونی قرار می گیرد تا به تدریج هزینه های مربوطه انجام شده و اسناد هزینه تحویل و مجدداً وجه دریافت نمایند.

شناخت حساب ها:

شالوده حسابداری دو طرفه بر پایه معادله حسابداری زیر بنا نهاده شده است، این معادله همواره در کلیه وقایع و رویدادهای مالی و داد و ستد ها و معاملات برقرار است، براساس این معادله تجزیه و تحلیل و همچنین مبنای طبقه بندی عمومی حساب ها، تعیین وضعیت مالی و تهیه ترازنامه موسسات صورت می گیرد، به همین جهت "معادله حسابداری" را "معادله ترازنامه" نیز می گویند:

$$\text{دارایی} = \text{بدهی} + \text{سرمایه}$$

گروه حساب های دارایی: عبارت است از کلیه اموال نقدی و غیر نقدی که قابلیت تملک و تصرف، واگذاری و نقل و انتقال را داشته باشد اعم از منقول و غیر منقول. بر اساس قابلیت نقد شوندگی دارایی ها را به دو گروه دارایی های جاری و دارایی های ثابت (یا بلند مدت) تقسیم میکنند، به جهت اینکه شناخت کلیه حساب ها در حوصله این درس نیست به شناخت حساب های اغلب رایج و مرسوم بخصوص در سیستم حسابداری شرکتهای بیمه پرداخته خواهد شد.

دارایی های جاری: دارایی هایی هستند که انتظار می رود در یک دوره مالی یکساله به وجه نقد تبدیل، فروخته یا مصرف شود. مانند وجوه نقد، حساب های بانکی، تنخواه گردان، سهام، حساب های دریافتنی (طلب از دیگران بدون مدرک)، اسناد دریافتنی (طلب از دیگران با مدرک)، پیش پرداخت، موجودی کالا و ملزومات و غیره

حساب صندوق - با توجه به حجم عملیات شرکت حساب یا واحدی تحت نظر حسابداری در اغلب شرکتهای بنام صندوق عملیات دریافت و پرداخت نقدی سازمان را انجام میدهد، با توجه به رایج شدن روند غیر نقدی عملیات مالی و استفاده از دستگاه های خود پرداز یا اینترنتی و استفاده از کارت های بانکی، عملیات نقدی صندوق به سمت و سوی عملیات بانکی سوق داده شده است و امروزه حتی واحد صندوق وجوه نقدی خود را از طریق سیستم های Pose به صورت غیر نقدی به حساب های موسسه خود منتقل می نمایند.

حساب بانک - به منظور کنترل عملیات بانکی حسابی بنام حساب بانک در دفاتر حسابداری موسسه یا شرکت باز میشود و هرگونه واریز و برداشت از حساب بانکی مفتوح شده در یکی از بانک های کشور در آن نیز درج می گردد، این عملیات در پایان یک دوره مالی با توجه به حجم عملیات بانکی توسط صورت هایی بنام صورت مغایرت بانکی کنترل میگردد، در موسساتی که حجم عملیات مالی زیادی دارند، صورت مغایرت بانکی روزانه تهیه میگردد و برای موسساتی که عملیات مالی کمتری دارند معمولاً صورت مغایرت بانکی ماهانه تهیه میگردد.

حساب تنخواه گردان - راجع به انواع تنخواه گردان توضیح داده شد، لیکن حسابی که اینک مورد نظر این مبحث است همان تنخواه گردان پرداخت میباشد که از سوی شرکت وجوهی در اختیار واحدها مانند تدارکات یا افراد و پرسنل مانند کار پرداز به منظور خرید های مستمر و مورد نیاز شرکت قرار داده میشود، پس از اتمام عملیات خرید کالا و خدمات در قالب اسناد مثبته به منظور تسویه حساب به واحد حسابداری تحویل میگردد، و در مواردیکه این عملیات خرید کالا و خدمات مستمر باشد، ترمیم

تنخواه صورت گرفته و معادل اسناد هزینه و فاکتور های خرید مجدداً وجه تنخواه اصطلاحاً شارژ میگردد، برای کنترل این وجوه حسابی بنام تنخواه گردان مفتوح و عملیات دریافت و پرداخت از طریق آن کنترل می گردد.

حساب های دریافتنی- مطالبات از سایر موسسات و افراد دو نوع میباشد، ۱- بدون مدرک، ۲- با مدرک، آنهایی که بدون مدرک میباشد از نوع حساب دریافتنی مانند انواع بدهکاران به شرکت میباشد که در حساب های دریافتنی جای می گیرند.

حساب اسناد دریافتنی- از نوع حساب دریافتنی با مدرک میباشد که به آن حساب اسناد دریافتنی اطلاق میگردد.

حساب پیش پرداخت- مبالغی است که نقداً بابت خرید کالا و خدمات پرداخت می نماییم و در آینده آن کالا و خدمات را دریافت می نماییم. لیکن بیعانه، پرداخت قسمت یا بخشی از مبلغ کالا یا خدمات است که بعد از اتمام کار یا دریافت کالا و خدمات الباقی پرداخت میشود.

حساب موجودی کالا- با توجه به نوع فعالیت شرکت به موجودی کالای مواد اولیه- در جریان ساخت- ساخته شده قابل تقسیم بندی است. این حساب مربوط به گروه شرکتهایی است که فعالیت تولیدی انجام میدهند. در شرکت ها و سازمان هایی که خدماتی هستند و به جای کالا خدمات ارائه میدهند موجودی همان ملزومات است. این ملزومات نیازهای مصرفی و کم دوام (اداری/ فنی) میباشد.

دارایی های بلند مدت: که معمولاً برای فروش خریداری نمیشوند بلکه به منظور ادامه فعالیت شرکت خریداری و به مدت بیشتر از دارایی های جاری استفاده میشود. دارایی های بلند مدت خود به دو گروه دارایی های ثابت (مشهود) و سایر دارایی ها (نا مشهود) تقسیم بندی مینمایند.

گروه دارایی های ثابت (مشهود) مانند زمین، ساختمان، وسایل نقلیه، ماشین آلات، اموال و اثاثیه

حساب زمین و ساختمان- زمین و ساختمان در برخی موارد قسمت قابل توجهی از دارایی های یک موسسه را به خود اختصاص میدهد، لذا ضرورت دارد که زمین و ساختمان به میزان ارزش خرید در حسابی به همین نام در دفاتر حسابداری سازمان نگهداری شود.

وسائط نقلیه و ماشین آلات- گاهی اوقات ارزش ماشین آلات و وسایل نقلیه همچون زمین و ساختمان قسمت قابل توجهی از دارایی های موسسه را بخود اختصاص دهد، لذا نگهداری این ارزش در حسابی به همین نام ضروری است.

اموال و اثاثیه- از دیگر دارایی های موجود در موسسه میباشد که به میزان ارزش خرید آن در حساب مزبور نگهداری میشود.

گروه سایر دارایی های (نا مشهود): مانند اوراق قرضه، حق امتیاز و سر قفلی

اوراق قرضه سرمایه گذاری بلند مدت است ولی سهام، سرمایه گذاری کوتاه مدت، شرکتهایی میتوانند اوراق قرضه منتشر کنند که :

(۱) سهامی عام باشند.

(۲) حداقل ۵ سال از فعالیت شان گذشته باشد.

۳) حداقل ۵ دوره صورتهای مالی شرکت تصویب شده باشد.

۴) حساب تعهد صاحبان سهام صفر شده باشد.

سهام و اوراق قرضه برای خریدار، دارایی و برای فروشنده بدهی است.

پذیره نویسی: خرید یا فروش سهام اقساطی است و حداقل ۳۵ درصد نقد و مابقی قسطی میباشد.

حساب حق امتیاز و سر قفلی - سر قفلی به حقی که تاجر یا صنعتگر در نتیجه جلب مشتری و شهرت و فعالیت برای محل کار خود ایجاد میکند گفته میشود، در واقع حقی است که صاحب و مالک محلی که دارای موقعیت خوبی است، برای ملک خود قائل میشود، در واقع این نوع حق نوعی مالکیت غیر مادی یا حقی بر مشتریان دائم و دارایی موسسه است، عنصر اصلی این حق و امتیاز حفظ مشتریان تاجر و امتیازی است که در اثر کار و کوشش به دست آمده است. سر قفلی اثر بخش عمل کرده و به تدریج به دست می آید و غیر قابل رویت و نا محسوس است. مبنای این حق مالی بر این پایه استوار است که موسسات تجاری بیشتر اوقات در ساختمان هایی اجاره ای بنا میشوند که مالکیت آنها متعلق به دیگری است و این ارزش باید سوای ارزش مادی ملک به کسی دانست که آن را به وجود آورده است.

گروه حساب های بدهی: بدهی ها نیز همچون دارایی ها به بدهی های جاری که کمتر از یکسال پرداخت میشود و بلند مدت بیش از یکسال پرداخت می شود، تقسیم میشود.

بدهی های جاری: مانند حساب های پرداختنی، اسناد پرداختنی، پیش دریافتها میباشد.

بدهی های بلند مدت: مانند حساب های بلند مدت، اسناد تجاری بلند مدت، اوراق قرضه پرداختنی

سود سنواتی - سود های تقسیم نشده دوره های مالی گذشته میباشد

گروه حساب های سرمایه: شامل حساب سرمایه اولیه و سرمایه گذاری مجدد میباشد.

سرمایه - سرمایه ثبتی شرکت است.

سرمایه گذاری مجدد - هر گونه افزایش سرمایه تا وقتی است که آگهی تغییرات ثبت سرمایه انجام نشده است، پس از انجام ثبت مانده حساب به حساب سرمایه منتقل میشود.

برداشت - برداشت صاحبان موسسه از سرمایه شرکت است که موجب کاهش حساب سرمایه میگردد.

سرمایه شرکتهای سهامی: سرمایه این گونه شرکتهای به صورت سهم و مقدار ثابتی است، به صورت سهام عادی و ممتاز.

سهام عادی - تابعی از سود دهی شرکت است.

سهام ممتاز - مبلغ ثابتی است ولی سود ثابتی دارد، این سهم میتواند بدون مشارکت در باقی مانده سود یا با مشارکت در باقی مانده سود باشد، با مشارکت یعنی اینکه علاوه بر سود ثابت از باقیمانده سود هم مانند سهام داران سود عادی، سهم می برند، سهام ممتاز از بدهی های شرکت میباشد، لذا سهام ممتاز در اولویت تقسیم سود قرار دارد.

حساب های موقت: گروه دیگری از حساب ها است که در پایان سال مالی بسته میشود مانند حساب درآمد و هزینه، مانده این حساب ها در پایان دوره مالی به حساب سود و زیان منتقل میشود.

درآمد- وجوهی است که بابت ارائه خدمات یا فروش کالا وصول میشود.

هزینه- وجوهی است که جهت کسب درآمد خرج میشود.

محاسبه سود سهام: سود هر سهم اغلب برای ارزیابی سود آوری و ریسک مرتبط با سود و نیز قضاوت در خصوص قیمت سهام استفاده میشود، اهمیت این رقم به حدی است که آنرا به عنوان یکی از معیارهای اساسی موثر در تعیین قیمت سهام میدانند و در مدلهای ارزشیابی سهام نیز به طور گسترده ای استفاده میشود.

سود سهم (Earning Per Share= EPS) از تقسیم سود پس از کسر مالیات شرکت بر تعداد کل سهام محاسبه میشود که نشان دهنده سودی است که شرکت در یک دوره مشخص به ازای یک سهم عادی بدست آورده است.

- طبق قانون تجارت از سود حداقل ۵ درصد به عنوان اندوخته قانونی بایستی نگهداری شود و غیر قابل استفاده است تا زمان فعالیت شرکت که پس از انحلال شرکت اندوخته قانونی بین سهام داران عادی تقسیم میشود. البته اگر سهام داران ممتاز بدون مشارکت باشند. مثلاً اگر سود شرکتی معادل ۱,۰۰۰,۰۰۰ باشد:

$$۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۵\% = ۵۰,۰۰۰$$

- اندوخته قانونی تا زمانی گرفته میشود که میزان اندوخته قانونی برای ۲۰٪ یا $\frac{1}{5}$ سرمایه شرکت باشد، پس از این مقدار گرفتن اندوخته قانونی بستگی به نظر مجمع عمومی دارد.

$$۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۲۰\% = ۲۰۰,۰۰۰$$

- طبق قانون تجارت حداکثر ۵٪ به عنوان اندوخته احتیاطی ذخیره شده مورد استفاده در زمان اضطراری مانند دوره زیان، یا آتش سوزی، و ... طبق مصوبه مجمع عمومی قابل استفاده است لذا قابل برداشت میباشد.

$$۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۵\% = ۵۰,۰۰۰$$

- اندوخته توسعه را هیأت مدیره پیش بینی میکند ولی اجباری در گرفتن آن ندارد و درصد آن با مصوبه مجمع عمومی میباشد.

- طبق ماده واحده قانون مالیات ها، اندوخته مالیاتی پس از محاسبه سود برداشت میشود و این مبلغ در حساب اندوخته مالیاتی قرار می گیرد.

- اندوخته مالیاتی نیاز به تصویب مجمع ندارد.

- نکته- مالیات بر درآمد به هیچ عنوان هزینه محسوب نمی شود.

- سود ابرازی، سود اعلام شده توسط شرکت میباشد.

- پاداش هیأت مدیره، اعضای هیأت مدیره حقوق ندارند و فقط میتوانند پاداش بگیرند، درصد آن طبق نظر مجمع عمومی میباشد که درصدی از سود است.

- سود سنواتی، سود هایی است که در دوره های گذشته بین سهامداران تقسیم نشده و دین شرکت میباشد که باید ادا گردد.

- طبق بند ۲ ذیل ماده ۱۵ قانون شرکتهای تعاونی، سه درصد از درآمد ویژه سالانه برای توسعه تعلیمات و آموزش تعاون در منطقه تعاونی در اختیار وزارت تعاون و امور روستاها گذاشته میشود و در مورد شرکتهای تعاونی کارگری سه درصد مزبور را وزارت کار و امور اجتماعی دریافت و به مصرف آموزش و تعلیمات تعاونی کارگران خواهد رسانید
- $$۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۳\% = ۳۰,۰۰۰$$
- پس از کسر موارد فوق سود بین سهامداران تقسیم میشود.
 - تقسیم سود سهام ممتاز بر سود سهام عادی اولویت دارد، اولویت در دریافت سود برای سهامداران ممتاز بدین معنی است که در صورت تقسیم سود ابتدا سود سهام ممتاز بر مبنای نرخ از پیش تعیین شده (درصدی از ارزش اسمی سهام) و یا به صورت مبلغ ریالی برای هر سهم پرداخت و باقیمانده بین سهامداران عادی تقسیم میگردد.
 - سود سهام ممتاز بدون مشارکت در باقیمانده سود - به این گونه سهام، فقط سود سال جاری بر اساس نرخ از قبل تعیین شده و همچنین سود معوق (در صورتیکه جمع شونده باشد) تعلق می گیرد.
 - سود سهام ممتاز با مشارکت در باقیمانده سود - این سهام بعد از دریافت سود معوق سالهای قبل (در صورت داشتن این امتیاز) و دریافت سود سال جاری میتواند در باقی مانده سود (بعد از کم کردن سودی به اندازه نرخ سود سهام ممتاز برای سهام عادی) با سهام عادی به نسبت ارزش اسمی سرمایه و به طور کامل مشارکت کند.

مثال ۱: شرکتی دارای ۱,۰۰۰ سهم عادی ۱,۰۰۰ ریالی و ۱,۰۰۰ سهم ۱,۰۰۰ ممتاز ریالی ۲۰٪ بوده است.

سود شرکت ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال بوده است. و اندوخته قانونی ۲۰٪، مالیات ۲۵٪، پاداش هیأت مدیره ۲٪

مطلوبست) محاسبه سهم سود شرکت:

الف- بدون مشارکت در باقیمانده سود محاسبه شود. ب- با مشارکت در باقیمانده سود محاسبه شود.

محاسبه الف) بدون مشارکت در باقیمانده سود:

$$۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۲۵\% = ۲۵۰,۰۰۰ \quad \text{مالیات}$$

$$۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۲۰\% = ۲۰۰,۰۰۰ \quad \text{اندوخته قانونی}$$

$$۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۲\% = ۲۰,۰۰۰ \quad \text{پاداش مدیران}$$

$$۲۵۰,۰۰۰ + ۲۰۰,۰۰۰ + ۲۰,۰۰۰ = ۴۷۰,۰۰۰ \quad \text{جمع وجوه قابل برداشت از سود ناخالص}$$

$$۱,۰۰۰,۰۰۰ - ۴۷۰,۰۰۰ = ۵۳۰,۰۰۰ \quad \text{سود خالص قابل تقسیم بین سهامداران عادی و ممتاز}$$

$$۱,۰۰۰ \times ۱,۰۰۰ \times ۲۰\% = ۲۰۰,۰۰۰ \quad \text{سهم سود صاحبان سهام ممتاز}$$

$$۵۳۰,۰۰۰ - ۲۰۰,۰۰۰ = ۳۳۰,۰۰۰ \quad \text{سهم سود صاحبان سهام عادی}$$

$$۳۳۰,۰۰۰ \div ۱,۰۰۰ = ۳۳۰ \quad \text{سود هر سهم عادی}$$

محاسبه ب) با مشارکت در باقیمانده سود:

سهم سود صاحبان سهام ممتاز $1,000 \times 1,000 \times 20\% = 200,000$

باقیمانده سود قابل تقسیم بین سهامداران عادی و ممتاز $530,000 - 200,000 = 330,000$

جمع سهام عادی و ممتاز $1,000 + 1,000 = 2,000$

سود هر سهم عادی و ممتاز از باقی مانده سود تقسیم نشده $330,000 \div 2,000 = 165$

سهم سود صاحبان سهام ممتاز $1,000 \times 165 = 165,000$

سهم سود صاحبان سهام عادی $1,000 \times 165 = 165,000$

شرح	سهم سود ثابت	سهم باقیمانده سود سهام	جمع	تعداد سهام	ارزش هر سهم
سود سهام ممتاز	200,000	165,000	365,000	1000	365
سود سهام عادی	-	165,000	165,000	1000	165
جمع	200,000	330,000	530,000	2000	-

جدول محاسبه سود سهام با مشارکت سهام ممتاز در باقیمانده سود خالص

مثال ۲: شرکت سهامی آلفا با ۴۰۰۰ سهم عادی ۱۰۰۰ ریالی و ۲۰۰۰ سهم ممتاز ۱۰۰۰ ریالی با ۲۰ درصد سود ثابت با مشارکت در باقیمانده سود تشکیل یافته، در پایان دوره مالی شرکت مبلغ ۱ میلیون ریال سود کسب نموده است، مصوبات مجمع عمومی عادی به قرار زیر است:

الف) ۸ درصد اندوخته قانونی ب) ۴ درصد اندوخته احتیاطی ج) ۳ درصد اندوخته توسعه

د) ۵ درصد پاداش هیئت مدیره هـ) ۲۵ درصد مالیات

مطلوبست) محاسبه سود هر سهم عادی و ممتاز.

محاسبه سود سهام ممتاز با مشارکت در باقیمانده سود:

مالیات $1,000,000 \times 25\% = 250,000$

اندوخته قانونی $1,000,000 \times 8\% = 80,000$

اندوخته احتیاطی $1,000,000 \times 4\% = 40,000$

اندوخته توسعه $1,000,000 \times 3\% = 30,000$

پاداش هیئت مدیره $1,000,000 \times 5\% = 50,000$

جمع قابل برداشت از سود ناخالص $۲۵۰,۰۰۰ + ۸۰,۰۰۰ + ۴۰,۰۰۰ + ۳۰,۰۰۰ + ۵۰,۰۰۰ = ۴۵۰,۰۰۰$

سود خالص قابل تقسیم $۱,۰۰۰,۰۰۰ - ۴۵۰,۰۰۰ = ۵۵۰,۰۰۰$

سهم سود ثابت سهام ممتاز $۲,۰۰۰ \times ۱,۰۰۰ \times ۲۰\% = ۴۰۰,۰۰۰$

باقیمانده سود سهام قابل تقسیم $۵۵۰,۰۰۰ - ۴۰۰,۰۰۰ = ۱۵۰,۰۰۰$

مجموع سهام عادی و ممتاز $۲,۰۰۰ + ۴,۰۰۰ = ۶,۰۰۰$

سود هر سهم عادی و ممتاز $۱۵۰,۰۰۰ \div ۶,۰۰۰ = ۲۵$

باقیمانده سهم سود سهام ممتاز $۲۵ \times ۲,۰۰۰ = ۵۰,۰۰۰$

سهم سود سهام عادی $۲۵ \times ۴,۰۰۰ = ۱۰۰,۰۰۰$

شرح	سهم سود ثابت	سهم باقیمانده سود سهام	جمع	تعداد سهام	ارزش هر سهم
سود سهام ممتاز	۴۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۴۵۰,۰۰۰	۲,۰۰۰	۲۲۵
سود سهام عادی	-	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۴,۰۰۰	۲۵
جمع	۴۰۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۵۵۰,۰۰۰	۶,۰۰۰	-

جدول محاسبه سود سهام شرکت آلفا

اوراق قرضه یا اوراق مشارکت:

طبق قانون تجارت به هنگام فروش اوراق قرضه بایستی ۳۵ درصد آن نقدی و مابقی حداکثر ۵ ساله به صورت اقساط دریافت شود. (مواد ۵۱ الی ۷۱ قانون تجارت در خصوص ترتیب قانونی انتشار اوراق قرضه میباشد.)

- اوراق قرضه یکی از منابع تامین مالی شرکتهای سهامی است، مبنای تصمیم گیری در انتخاب بهترین منبع مالی، رساندن سود بیشتر به شرکت است.
- در صورتیکه شرکتی بخواهد اوراق قرضه منتشر کند تعهد صاحبان سهام در دوره های قبل آن بایستی تأدیه شده باشد.
- اوراق قرضه مانند سهام قابل معامله میباشد و نقل و انتقال آن مثل سهام بی نام و با نام صورت می گیرد.
- دارندگان اوراق قرضه نسبت به درآمد های شرکت در مقابل سهام داران حق تقدم دارند.
- دارندگان اوراق قرضه در امور شرکت هیچ گونه دخالتی نداشته و فقط بستانکار شرکت محسوب می شوند.
- ورقه قرضه معرف مبلغی وام است به این معنی که دارنده ورقه مزبور بستانکار شرکت می گردد و بر خلاف صاحب سهم نمیتواند از حقوق ناشی از سهم منتفع گردد.

- به ورقه قرضه بهره معینی تعلق می گیرد و این بهره مبلغ ثابت بوده و در هر سال مالی به دارنده ورقه توسط شرکت پرداخت می گردد.
- شرکت سهامی ملزم به استرداد تمامی وام دریافتی در یک دفعه یا به اقساط به صاحب ورقه قرضه میباشد، و شرکت میتواند علاوه بر بهره حقوق دیگری از قبیل قابل تعویض یا قابل تبدیل بودن ورقه قرضه به سهام را به صاحب ورقه اعطا کند.
- اوراق قرضه در واقع اسناد بدهی بلند مدت هستند، بر روی اوراق قرضه معمولاً ارزش اسمی آنها، تاریخ باز پرداخت و درصد بهره ورقه قرضه همچنین طریقه پرداخت ارزش (یا سود) ورقه قرضه یا براساس توافق جداگانه ای به صورت سه یا شش ماهه یا یکساله قید و تعهد می گردد.

مثال: شرکت سهامی عام ۱,۰۰۰ برگ ۱,۰۰۰ ریالی اوراق قرضه با سود ۲۰ درصد و باز پرداخت ۱۰ ساله در سررسید ۱۴۰۴/۰۶/۳۰ با پرداخت سود سه ماه یکبار منتشر نموده است.

مطلوبست) عملیات و ثبت های حسابداری مربوطه.

محاسبه رقم بدهی $1,000 \times 1,000 = 1,000,000$

با فروش اوراق قرضه مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ به حساب بانک شرکت وارد شده و تعهد پرداختی برای شرکت در سر رسید ۱۳۴۰۴/۰۶/۳۰ ایجاد شده است، لذا بایستی افزایش حساب دارایی در طرف بدهکار حساب بانک ثبت گردد. (چون بانک از حساب های دارایی است افزایش حساب های دارایی در طرف بدهکار حساب ثبت و کاهش آن در طرف بستانکار حساب ثبت میشود این گونه حساب ها دارای ماهیت بدهکار هستند) از سوی دیگر چون حسابداری دو طرفه یا دابل استفاده میشود، همواره در دو حساب یا دو طرف حساب باید وجه مورد نظر منعکس شود یکبار در طرف بدهکار یک حساب و بار دیگر در طرف بستانکار حساب، طرف مقابل حساب بانک یک حساب بدهی بنام اوراق قرضه پرداختی میباشد (چون حساب اوراق قرضه جزو حساب های بدهی میباشد، با افزایش حساب های بدهی و سرمایه باید در طرف بستانکار آن حساب ثبت شود و بعکس حساب های دارایی کاهش این حساب ها در طرف بدهکار ثبت میشود، لذا به اینگونه حساب ها ماهیت بستانکار اطلاق میشود) پس عکس طرف حساب بدهکار بانک در طرف بستانکار اوراق قرضه پرداختی همان مبلغ را ثبت می کنیم.

ثبت دفتر روزنامه:

تاریخ - گروه حساب های دارایی بدهکار + ***

گروه حساب های بدهی و سرمایه بستانکار + ***

شرح دفتر: بابت ایجاد بدهی (اوراق قرضه پرداختی) یا ورود سرمایه از طریق ورود دارایی (واریز بحساب بانکی) به شرکت

ثبت دفتر کل به شکل T :

بدهکار + (گروه حساب های دارایی) بستانکار -	بدهکار - (گروه حساب های بدهی و سرمایه) بستانکار +
***	***

۱- ثبت دفتر روزنامه (به هنگام فروش اوراق قرضه و وصول وجه آن):

۱۳۹۴/۰۶/۳۰ - حساب بانک (بدهکار) ۱,۰۰۰,۰۰۰

حساب های اوراق قرضه پرداختی (بستانکار) ۱,۰۰۰,۰۰۰

شرح دفتر: بابت انتشار اوراق قرضه ده ساله و واریز وجه بحساب بانکی شرکت

ثبت دفتر کل به شکل T در سال ۱۳۹۴:

بدهکار	(حساب بانک)	بستانکار	بدهکار	(حساب اوراق قرضه پرداختی)	بستانکار
۱,۰۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰			۱,۰۰۰,۰۰۰	

۲- ثبت دفتر روزنامه (به هنگام ثبت هزینه بهره اوراق قرضه):

میزان سود سالانه اوراق قرضه $۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۲۰\% = ۲۰۰,۰۰۰$

میزان سود سه ماهه در هر سال $۲۰۰,۰۰۰ \div ۱۲ \times ۳ = ۵۰,۰۰۰$

۱۳۹۴/۰۹/۳۰ - هزینه بهره اوراق قرضه (بدهکار) ۵۰,۰۰۰

بانک (بستانکار) ۵۰,۰۰۰

شرح: بابت هزینه بهره اوراق قرضه برداشت از حساب بانک طی چک شماره *** (که هر سه ماه تکرار میشود)

- حساب هزینه ماهیت بدهکار دارد یعنی مانند حساب های دارایی افزایش آن باید در طرف بدهکار حساب هزینه ثبت شود، و حساب درآمد نیز ماهیت بستانکار دارد یعنی همچون حساب بدهی و سرمایه افزایش آن در طرف بستانکار حساب درآمد ثبت میشود.

- دفتر کل حساب بانک را در حساب به شکل T آن در بالا ثبت کردیم و چون برای حساب هزینه دفتر کل رسم نموده ایم در ذیل حساب هزینه را نیز وارد می کنیم.

- طبق قانون تجارت سازمان هایی که اوراق قرضه منتشر میکنند، هر سال یک قسمت از سود سال مالی خود را به نسبت سنوات باز پرداخت تعهد اوراق قرضه از حساب سود و زیان به حساب اندخته باز پرداخت اوراق قرضه به منظور بازپرداخت اوراق قرضه منتشره در سر رسید مقرر منتقل می نمایند و بین سهامداران تقسیم نمی کنند.

بدهکار	(هزینه بهره اوراق قرضه)	بستانکار
	۵۰,۰۰۰	

۳- ثبت دفتر روزنامه به هنگام اندوخته باز پرداخت اوراق قرضه:

چون باز پرداخت ۱۰ ساله میباشد، میزان بازپرداخت اوراق قرضه به نسبت $\frac{1}{10}$ جمع سنوات را محاسبه نموده و ثبت پایان سال اول را می زنیم:

$$۱,۰۰۰,۰۰۰ \div ۱۰ = ۱۰۰,۰۰۰$$

۱۳۹۴/۱۲/۲۸ - حساب تقسیم سود ۱۰۰,۰۰۰

اندوخته بازپرداخت اوراق قرضه ۱۰۰,۰۰۰

بابت ثبت اندوخته باز پرداخت اوراق قرضه در پایان سال اول (مشابه همین ثبت در پایان هر سال تا ۱۰ سال درج میشود)

ثبت دفاتر کل و انتقال آن از دفتر روزنامه نیز به شکل زیر صورت می گیرد:

بدهکار (حساب تقسیم سود)	بستانکار
سال ۱ = ۱۰۰,۰۰۰	بدهکار (اندوخته بازپرداخت اوراق قرضه) بستانکار
	۱۰۰,۰۰۰

۴- ثبت دفتر روزنامه به هنگام تسویه و باز پرداخت اوراق قرضه در سال دهم:

۱۴۰۴/۰۶/۳۰ - اوراق قرضه پرداختی ۱,۰۰۰,۰۰۰

بانک ۱,۰۰۰,۰۰۰

بابت پرداخت اوراق قرضه منتشر شده در ۱۳۹۴/۰۶/۳۰ از محل حساب بانکی طی چک شماره ***

۱۴۰۴/۰۶/۳۰ - اندوخته بازپرداخت اوراق قرضه ۱,۰۰۰,۰۰۰

تقسیم سود ۱,۰۰۰,۰۰۰

بابت انتقال حساب اندوخته باز پرداخت اوراق قرضه به حساب تقسیم سود.

چون ثبت دفاتر کل در بالا مربوط به سنوات قبل میباشد برای سال ۱۴۰۴ دفاتر را مجدداً رسم می نماییم، و در حساب اندوخته باز پرداخت اوراق قرضه عملیات و نحوه جمع شدن مانده حساب را طی سنوات قبل به طور نمادین نشان میدهیم:

بدهکار (اندوخته باز پرداخت اوراق قرضه)	بستانکار
سال ۱ = ۱۰۰,۰۰۰	بدهکار (بانک) بستانکار
⋮	۱,۰۰۰,۰۰۰
⋮	
سال ۱۰ = ۱۰۰,۰۰۰	بدهکار (اوراق قرضه پرداختی) بستانکار
۱,۰۰۰,۰۰۰	
جمع ۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰

مثال: شرکت بیمه ... جهت تامین منابع مالی خود تعداد ۱,۰۰۰,۰۰۰ برگ اوراق مشارکت به ارزش هر برگ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال در مورخه ۱۳۹۴/۰۶/۳۰ منتشر و به فروش رسانیده است، سر رسید اوراق فوق ۱۰ ساله بوده و نرخ سود اوراق ۲۰ درصد و هر شش ماه یکبار پرداخت میشود، در سر رسید ۵۰ درصد اوراق فوق باز خرید و وجه آن پرداخت میشود و برای ۵۰ درصد باقیمانده سهام عادی به ارزش اسمی هر برگ سهم اسمی ۱۰,۰۰۰ ریالی به مبلغ ۲۰,۰۰۰ ریال محاسبه و به دارندگان اوراق مشارکت تقسیم گردید.

مطلوبست: الف) ثبت فروش اوراق قرضه، ب) محاسبه و ثبت اولین پرداخت سود اوراق مشارکت

ج) محاسبه و ثبت اولین اندوخته بازپرداخت اوراق مشارکت د) محاسبه و ثبت و تسویه حساب در پایان مدت سر رسید

ه) تسویه حساب اندوخته پرداختی اوراق قرضه

ثبت فروش اوراق قرضه: $1,000,000 \times 1,000,000 = 1,000,000,000,000$

الف-۱۳۹۴/۰۶/۳۱ – بانک ۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

اوراق مشارکت پرداختی ۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

شرح: بابت فروش اوراق قرضه

$$1.000.000.000.000 \times 20\% \times \frac{6}{12} = 100.000.000.000$$

ب-۱۳۹۴/۱۲/۲۹ هزینه کار مزد اوراق مشارکت ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

بانک ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

شرح: بابت پرداخت کار مزد اوراق مشارکت

ج-۱۳۹۴/۱۲/۲۹ تقسیم سود ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰

اندوخته باز پرداخت اوراق قرضه ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰

شرح: بابت یک دهم نگهداری اندوخته باز پرداخت اوراق قرضه $\frac{1.000.000.000.000}{10} = 100.000.000$

د-۱۴۰۴/۰۶/۳۱ اوراق قرضه پرداختی ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

بانک ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

شرح: محاسبه و ثبت و تسویه حساب در پایان مدت سر رسید

ه-۱۳۹۴/۰۶/۳۱ اندوخته باز پرداخت اوراق قرضه ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

تقسیم سود ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

هـ-۱۴۰۴/۰۶/۳۱ اوراق قرضه پرداختنی ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

سهم عادی ۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

صرف سهم عادی ۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

شرح: تسویه حساب اندوخته پرداختنی اوراق قرضه

کنترل های مالی (صورت مغایرت بانکی):

- کنترل وجوه نقد از طریق صندوق که برای فروشگاه ها کارایی دارد.
- تنخواه گردان که معمولاً یک نفر از پرسنل شرکت یا سازمان مسئولیت را به عهده می گیرد.
- اسناد پرداختنی تا زمانی است که بدهی در قالب چک، سفته و ... داشته باشیم.
- کنترل حساب بانک به جهت اینکه بعد از صندوق نقد ترین دارایی موسسه میباشد در آن متمرکز میشود مهم است.
- در ۱۲/۲۹٪ صورت حساب از بانک دریافت می گردد و با حساب های دفتر شرکت یا موسسه کنترل می شود، یعنی صورت مغایرت بانکی تهیه میشود. تهیه فهرست مغایرت های دفاتر موسسه با صورت حساب بانک را صورت مغایرت بانکی گویند.
- پس از چک کردن صورت حساب بانک با صورت حساب دفاتر شرکت در صورت مغایرت نداشتن، عدم مغایرت ثبت می گردد.
- به هنگام کنترل صورت حساب های بانک و دفتر موسسه یا شرکت ردیف بستانکار صورت حساب بانک با ردیف بدهکار دفتر حساب بانک موسسه و ردیف بدهکار صورت حساب بانک با ردیف بستانکار دفتر حساب بانک کنترل می شود.
- چون دارایی ها در سمت راست معادله حسابداری قرار دارد و بدهی ها در سمت چپ همواره این شکل را باید در تمامی اسناد، دفاتر و صورت های مالی رعایت کنیم:

صورت حساب بانکی				بدهکار	حساب بانک	بستانکار
تاریخ	شماره پیگیری	بدهکار	بستانکار	کنترل ۱		
کنترل ۱						
	کنترل ۲					
				کنترل ۲		

کنترل ۱ = بدهکار حساب دفتری بانک موسسه = بستانکار صورت حساب بانکی مأخوذ ه از بانک

کنترل ۲ = بستانکار حساب دفتری بانک موسسه = بدهکار صورت حساب بانکی مأخوذ ه از بانک

- وجوه بین راهی = مبالغی است که در حساب بدهکار دفتر خودمان داریم ولی در حساب بستانکار بانک موجود نمی باشد، لذا در صورت مغایرت ثبت می گردد.

- چک های معوق = مبالغی است که در حساب بستانکار خودمان موجود است اما در حساب بدهکار مالک موجود نباشد، امکان دارد چکی باشد که دارنده آن به بانک مراجعه نکرده است لذا در صورت مغایرت بانکی باید ثبت شود.
- واریزی های اشخاص و دیگران = مبالغی که در حساب بستانکار بانک موجود است اما در صورت حساب بدهکار دفتر ما موجود نمیباشد، (در واقع دیگران وجوهی به حساب بانکی موسسه واریز نموده اند ولی اطلاع نداده اند لذا در دفاتر موسسه ثبت نشده است).
- برداشت های بانکی - مبالغی است که در بدهکار حساب بانک موجود است اما در بستانکار دفتر موسسه موجود نیست، (یعنی مبالغی است که بانک از حساب موسسه برداشت نموده و به دلیل بی اطلاعی موسسه در دفتر موسسه ثبت نشده است مانند، کار مزد های بانکی، خدمات بانکی، ضمانت ها و ...).
- به منظور کنترل ضمانت هایی که موسسه انجام میدهد در حساب ها یک سر فصل جدید بنام حساب های انتظامی افتتاح و ثبت می نماییم.
- مغایرت هایی را که در سمت مانده طبق صورت حساب بانک موجود است را به بانک اطلاع میدهیم.

موسسه ... صورت مغایرت بانکی حساب شماره ... نزد بانک ... تاریخ ۱۳۰۰/۱۲/۲۹			
استخراج از صورت حساب ارسالی از بانک		استخراج از دفتر موسسه	
شرح	مبلغ	شرح	مبلغ
مانده صورت حساب بانک	***	مانده دفتر موسسه	***
اضافه میشود:		اضافه میشود:	
وجوه بین راهی	+***	واریزی توسط اشخاص (دیگران)	+***
کسر میشود:		کسر میشود:	
چکهای معوق	-***	برداشت های بانک	-***
افزایش یا کاهش در مانده	(***)	افزایش یا کاهش در مانده	(***)
مانده واقعی صورت حساب	***	مانده واقعی دفتر موسسه	***

مثال: مانده حساب جاری ۱۹۸۰ نمایندگی بیمه ایران - احمدی نزد بانک ملی ایران شعبه آزادی در ۱۳۹۴/۰۴/۳۱ طبق دفتر شرکت ۱۵۹,۰۰۰ ریال و طبق صورت حساب بانکی ۲۷۴,۰۰۰ ریال میباشد، پس از مطابقت صورت حساب بانک با دفتر شرکت مغایرت زیر مشخص گردید.

- ۱- بانک مبلغ ۳۰,۰۰۰ ریال از بدهکاران نمایندگی وصول نموده که اعلامیه وصول آن تا پایان تیرماه به نمایندگی نرسیده است.
- ۲- در تاریخ ۱۳۹۴/۰۴/۳۱ مبلغ ۱۵,۰۰۰ ریال توسط نمایندگی به حساب بانکی واریز شده که در صورت حساب بانک مشاهده نمیشود.

- ۳- بانک مبلغ ۲۴,۰۰۰ ریال واریزی به حساب جاری شماره ۸۱۹۰ اشتباهاً به حساب نمایندگی منظور نموده است.
- ۴- مبلغ ۵۰,۰۰۰ ریال سود سرمایه گذاری و سهام شرکت سایپا به حساب جاری نمایندگی واریز ولی اعلامیه بستانکار آن به دفتر نرسیده است.
- ۵- مبلغ ۲,۰۰۰ ریال بابت هزینه های بانکی از حساب جاری نمایندگی برداشت شده که در دفاتر نمایندگی منعکس نشده است.
- ۶- دو فقره از چک های صادره نمایندگی جمعاً به مبلغ ۲۰,۰۰۰ ریال تا تاریخ ۱۳۹۴/۰۴/۳۱ جهت وصول به بانک ارائه نشده است.
- ۷- چک صادره به مبلغ ۶۴,۰۰۰ ریال بابت خرید اثاثیه نمایندگی اشتباهاً به مبلغ ۴۶,۰۰۰ ریال در دفتر نمایندگی به ثبت رسیده است.

مطلوبست) تنظیم صورت مغایرت بانکی به تاریخ ۱۳۹۴/۰۴/۳۱.

نمایندگی بیمه ایران - احمدی صورت حساب مغایرت بانکی حساب شماره ۱۹۸۰ نزد بانک ملی شعبه آزادی تاریخ ۱۳۹۴/۰۴/۳۱			
استخراج از صورت حساب ارسالی از بانک		استخراج از دفتر موسسه	
شرح	مبلغ	شرح	مبلغ
مانده صورت حساب بانک:	۲۷۴۰۰۰	مانده دفتر موسسه:	۱۵۹۰۰۰
اضافه میشود:		اضافه میشود:	
وجوه بین راهی:	۲۵۰۰۰	واریزی توسط اشخاص (دیگران):	۸۰۰۰۰
واریزی بحساب بانک توسط نمایندگی	۲۵۰۰۰	عدم وصول اعلامیه از بدهکاران	۳۰۰۰۰
		عدم وصول اعلامیه سود سایپا	۵۰۰۰۰
کسر میشود:		کسر میشود:	
چکهای معوق:	(۲۰۰۰۰)	برداشت های بانک:	(۲۰۰۰)
عدم وصول دو فقره چک جمعاً مبلغ	۲۰۰۰۰	هزینه های بانکی	۲۰۰۰
اشتباه ثبتی:	(۲۴۰۰۰)	اشتباه ثبتی:	۱۸۰۰۰
اشتباه واریزی به ۸۱۹۰ کاهش حساب	۲۴۰۰۰	اشتباه ثبت چک خرید اثاثیه	۱۸۰۰۰
افزایش یا کاهش در مانده:	(۱۹۰۰۰)	افزایش یا کاهش در مانده:	۹۶۰۰۰
مانده واقعی صورت حساب بانک:	۲۵۵۰۰۰	مانده واقعی دفتر موسسه:	۲۵۵۰۰۰

نمایش به شکل T:

صورت مغایرت بانکی نمایندگی بیمه احمدی ۴/۳۱

مانده طبق صورت های بانکی	۲۷۴۰۰۰	مانده طبق دفاتر شرکت	۱۵۹۰۰۰۰
+ واریزی که بانک ثبت ننموده	۲۵۰۰۰	+ واریزی بدهکاران	۳۰۰۰۰
- اشتباه واریزی بانک	(۲۴۰۰۰)	+ واریزی سود سرمایه گذاری	۵۰۰۰۰
- چک های وصول نشده	۲۰۰۰۰	- بابت هزینه های بانکی	(۲۰۰۰)
		+ اشتباهات ثبتی	۱۸۰۰۰
- کاهش در مانده	(۱۹۰۰۰)	+ افزایش در مانده	۹۶۰۰۰
مانده واقعی	۲۵۵۰۰۰	مانده واقعی	۲۵۵۰۰۰

• در حسابداری اعداد کاهنده، که باید کسر شوند را داخل (پرانتز) نشان میدهند.

صورت حساب سود و زیان:

- به طور خلاصه جریان اطلاعات در یک سیستم حسابداری به صورت زیر است:
- رویداد مالی ← سند حسابداری ← دفتر روزنامه ← دفتر کل ← تراز آزمایشی ← صورت های مالی
- برخی حساب ها گروه حساب های موقت میباشند که در پایان سال باید بسته شوند مانند حساب های هزینه و درآمد مانده این حساب ها در پایان سال مالی به حساب سود و زیان منتقل و مانده آنها به سال بعد منتقل نمی گردد.
- منظور از هزینه مبالغی است که جهت کسب درآمد به خرج گرفته می شود، یعنی اگر موسسه کارش ارائه خدمات است، برای انجام و ارائه این خدمات متحمل خرج ها و پرداخت هایی است که به آنها هزینه گویند.
- و منظور از درآمد افزایش نا ویژه سرمایه در اثر فعالیت های تجاری است که در نتیجه فروش کالا و ارائه خدمات به مشتریان یا سایر فعالیت های تجاری و حرفه ای صورت می گیرد.
- در پایان دوره مالی مانده حساب های هزینه و درآمد به حساب سود و زیان منتقل می گردد.
- سود و زیان به راحتی از فرمول زیر محاسبه میشود:
- هزینه های دوره مالی - درآمد دوره مالی = سود / زیان ویژه دوره مالی
- اگر درآمد ها بیش از هزینه ها باشد سود و اگر هزینه ها بیش از درآمد ها باشد زیان حاصل خواهد شد.
- صورت سود و زیان همان طور که از نامش پیدا است برای تعیین سود یا زیان ویژه واحد مالی تهیه میشود و شامل خلاصه ای از درآمد ها و هزینه ها برای یک دوره زمانی معین است.

- فهرست درآمد ها و هزینه ها در صورت سود و زیان به ترتیب عملیاتی و غیر عملیاتی قید میشود درآمد های عملیاتی و همچنین هزینه های عملیاتی حساب هایی هستند که مستقیماً با موضوع فعالیت شرکت در ارتباط میباشند.
- در مواردیکه شرکت با زیان روبرو می گردد مالیات محاسبه و کسر نمی گردد.
- در زیر نمونه یک صورت سود و زیان برای شرکتهای خدماتی ارائه میگردد:

شرکت بیمه ...	
صورت سود و زیان	
سال ...	
درآمدها:	
درآمد الف	***
درآمد ب	***
درآمد ج	***
جمع درآمدها	***
هزینه ها:	
هزینه الف	***
هزینه ب	***
هزینه ج	***
جمع هزینه ها	(***)
سود/زیان ناخالص (قبل از کسر مالیات)	***
کسر میشود:	
مالیات	(***)
سود خالص	***

مثال: اطلاعات مربوط به حساب های پایان سال شرکت بیمه نمونه بدین شرح میباشد:

درآمد حق بیمه آتش سوزی ۸۵۰,۰۰۰، هزینه خسارت بیمه آتش سوزی ۱۵۰,۰۰۰، حق بیمه و خسارت بیمه های مسئولیت ۶۰۰,۰۰۰، حق بیمه و خسارت بیمه مهندسی به ترتیب مبالغ ۵۰۰,۰۰۰، ۳۵۰,۰۰۰، حق بیمه و خسارت بیمه های زندگی ۷۵۰,۰۰۰، ۴۰۰,۰۰۰، هزینه حقوق و مزایای کارکنان ۲۰۰,۰۰۰، سایر هزینه ها ۳۰۰,۰۰۰ مالیات به ماخذ ۱۲٪ سود ناخالص.

مطلوبست) تهیه صورت سود و زیان برای شرکت مزبور به تاریخ منتهی به ۱۳۹۴/۱۲/۲۸.

شرکت بیمه نمونه

صورت سود و زیان

سال ۱۳۹۳

درآمدها:	
حق بیمه آتش سوزی	۸۵۰,۰۰۰
حق بیمه های زندگی	۷۵۰,۰۰۰
حق بیمه های مهندسی	۵۰۰,۰۰۰
حق بیمه های مسئولیت	۶۰۰,۰۰۰
جمع درآمد	۲,۷۰۰,۰۰۰
هزینه ها:	
خسارت آتش سوزی	۱۵۰,۰۰۰
خسارت بیمه های زندگی	۴۰۰,۰۰۰
خسارت بیمه های مهندسی	۳۵۰,۰۰۰
خسارت بیمه های مسئولیت	۱۵۰,۰۰۰
هزینه حقوق و مزایا	۲۰۰,۰۰۰
سایر هزینه ها	۲۵۰,۰۰۰
جمع هزینه	۱,۵۰۰,۰۰۰
سود ناخالص (قبل کسر مالیات)	۱,۲۰۰,۰۰۰
کسر میشود:	
مالیات (به ماخذ ۱۲ درصد)	۱۴۴,۰۰۰
سود خالص پس از کسر مالیات	۱,۰۵۶,۰۰۰

صورت حساب ترازنامه:

- سیستم حسابداری و مالی موسسه اطلاعات ارزشمندی در اختیار استفاده کنندگان از گزارشات و صورت های مالی قرار میدهد این استفاده کنندگان از جمله مدیران و صاحبان سهام و ناظران دولت (ادارات مالیاتی و بیمه های تامین اجتماعی) و ... میباشند.
- ترازنامه (یا بیلان) یکی از گزارش ها و صورت هایی است که توسط حسابداری شرکت تهیه و حاوی اطلاعاتی از دارایی و سرمایه و بدهی شرکت در یک مقطع تاریخی میباشد این گزارشات بایستی از ویژه گی های کیفی خاصی برخوردار باشد تا استفاده کنندگان از این صورت ها با اعتماد کامل برای تصمیم گیری های خود مورد استفاده قرار دهند.
- ترازنامه شباهت کاملی به معادله حسابداری (دارایی = بدهی + سرمایه) دارد و یکی از نمونه های رایج آن به شکل T میباشد در یک سمت (راست) بایستی دارایی ها و در سمت دیگر (چپ) بدهی و سرمایه ثبت شود در انتهای هر سمت بایستی توازن بین این دو سمت و سو برقرار شده و ذیل اعداد متوازن خط توازن (=) کشیده شود.

ترازنامه	
دارایی ها	بدهی ها
***	***
مجموع دارایی ها	جمع بدهی ها و حقوق صاحبان سهام
***	***

- همچون سایر صورت ها و گزارشات مالی در سه سطر بالای ترازنامه نام موسسه نام ترازنامه و تاریخ تهیه صورت ترازنامه باید قید گردد، معمولاً در گوشه سمت چپ ترازنامه واحد پولی استفاده شده به صورت ریز چاپ میشود.

مثال: اطلاعات مربوط به مانده حساب های پایان سال شرکت بیمه نمونه بدین شرح میباشد:

نقد و بانک: ۲۹,۰۰۰,۰۰۰	اثاثیه اداری: ۳,۰۰۰,۰۰۰	زمین و ساختمان: ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
بدهکاران: ۳,۰۰۰,۰۰۰	اسناد دریافتنی: ۳۰,۰۰۰,۰۰۰	ماشین آلات: ۸۰,۰۰۰,۰۰۰
بستانکاران: ۱۵,۰۰۰,۰۰۰	اسناد پرداختنی: ۴۵,۰۰۰,۰۰۰	وام پرداختنی: ۳۵,۰۰۰,۰۰۰
سرمایه صاحبان سهام: ۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰		

مطلوبست) ثبت مانده های فوق در ترازنامه منتهی به ۱۳۹۴/۱۲/۲۹ و تهیه ترازنامه شرکت بیمه نمونه.

ترازنامه تهیه شده به شکل زیر است:

شرکت بیمه نمونه				
ترازنامه				
به تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۹				
دارایی ها:		بدهی ها و سرمایه :		
دارایی های جاری:		بدهی ها:		
نقد و بانک	۲۹,۰۰۰,۰۰۰	بدهی های جاری:		
بدهکاران (حسابهای دریافتی)	۳,۰۰۰,۰۰۰	بستانکاران (حسابهای پرداختی)	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	
اسناد دریافتی	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	اسناد پرداختی	۴۵,۰۰۰,۰۰۰	
جمع دارایی های جاری:	۶۲,۰۰۰,۰۰۰	جمع بدهی های جاری	۶۰,۰۰۰,۰۰۰	
دارایی های ثابت (بلند مدت):		بدهی های بلند مدت:		
زمین و ساختمان	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	وام پرداختی	۳۵,۰۰۰,۰۰۰	
ماشین آلات	۸۰,۰۰۰,۰۰۰	جمع بدهی ها:	۳۵,۰۰۰,۰۰۰	
اثاثیه اداری	۳,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه:		
جمع دارایی های بلند مدت:	۱۸۳,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه صاحبان سهام	۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰	
جمع دارایی ها و موازنه:	۲۴۵,۰۰۰,۰۰۰	جمع بدهی و سرمایه:	۲۴۵,۰۰۰,۰۰۰	

تمرین: اطلاعات ذیل تراز آزمایشی موسسه نمونه میباشد:

موسسه نمونه		
تراز آزمایشی		
مورخ: ۱۳۹۴/۱۲/۲۸		
نام حساب	مانده بدهکار	مانده بستانکار
تنخواه گردان	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	
صندوق	۲۰۳,۰۰۰,۰۰۰	
بانک	۱۷۸,۰۰۰,۰۰۰	
پیش پرداخت	۴,۰۰۰,۰۰۰	
اسناد دریافتی	۳۷,۰۰۰,۰۰۰	
حساب دریافتی (بدهکاران)	۷۱,۰۰۰,۰۰۰	
اثاثیه و تجهیزات	۲۲,۰۰۰,۰۰۰	
وسائط نقلیه	۹۲,۰۰۰,۰۰۰	
ساختمان	۱۷۰,۰۰۰,۰۰۰	
سرمایه		۵۵۵,۰۰۰,۰۰۰
درآمد فروش خدمات		۱۳۳,۰۰۰,۰۰۰
حساب پرداختی (بستانکاران)		۸,۰۰۰,۰۰۰
پیش دریافت ها		۳۲,۰۰۰,۰۰۰
اسناد پرداختی		۱۸,۰۰۰,۰۰۰
حقوق پرداختی		۵۳,۰۰۰,۰۰۰
وام پرداختی		۹۵,۰۰۰,۰۰۰
هزینه تعمیرات	۳,۰۰۰,۰۰۰	
هزینه حقوق و دستمزد	۶۵,۰۰۰,۰۰۰	
هزینه چاپ و تبلیغات	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	
هزینه آب و برق و تلفن	۷,۰۰۰,۰۰۰	
هزینه سوخت	۱۲,۰۰۰,۰۰۰	
جمع	۸۹۴,۰۰۰,۰۰۰	۸۹۴,۰۰۰,۰۰۰

مطلوبست) تهیه صورت حساب سود و زیان و ترازنامه موسسه بیمه نمونه، نرخ مالیات به میزان ۲۵ درصد محاسبه گردد.

۱- تهیه صورت حساب سود و زیان (به شکل گزارشی):

موسسه نمونه

صورت حساب سود و زیان

مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۹

	درآمدها:
۱۳۳,۰۰۰,۰۰۰	درآمد فروش خدمات
۱۳۳,۰۰۰,۰۰۰	جمع درآمد ها:
	کسر میشود:
	هزینه ها:
۱۵,۰۰۰,۰۰۰	هزینه چاپ و تبلیغات
۳,۰۰۰,۰۰۰	هزینه تعمیرات
۷,۰۰۰,۰۰۰	هزینه آب و برق و تلفن
۱۲,۰۰۰,۰۰۰	هزینه سوخت
۶۵,۰۰۰,۰۰۰	هزینه حقوق و دستمزد
(۱۰۲,۰۰۰,۰۰۰)	جمع هزینه ها:
۳۱,۰۰۰,۰۰۰	سود ناخالص
	کسر میشود:
(۷,۷۵۰,۰۰۰)	مالیات
۲۳,۲۵۰,۰۰۰	سود خالص

محاسبه مالیات: $۳۱,۰۰۰,۰۰۰ \times ۲۵\% = ۷,۷۵۰,۰۰۰$ (مالیات = درصد محاسبه مالیات $\times$ سود ناخالص)

سود خالص (سود ویژه) = مالیات - سود ناخالص (سود نا ویژه)

۲- ترازنامه موسسه نمونه :

چون مالیات طی چک یا نقد یا پرداخت از محل تنخواه گردان به اداره مالیاتی مربوطه پرداخت گردیده است لذا باید از حساب دارایی ها معادل مبلغ مالیات کسر و مثلاً در حساب بانک تاثیر گذاشته سپس در ترازنامه درج گردد، یعنی حساب بانک به شرح ذیل اصلاح میگردد:

$$۱۷۸,۰۰۰,۰۰۰ - ۷,۷۸۰,۰۰۰ = ۱۷۰,۲۵۰,۰۰۰$$

موسسه نمونه

صورت حساب ترازنامه

مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۹

دارایی ها:	بدهی ها و سرمایه:
دارایی های جاری:	بدهی ها:
صندوق	بدهی های جاری:
۲۰۳,۰۰۰,۰۰۰	۸,۰۰۰,۰۰۰ حساب پرداختنی
بانک	۱۸,۰۰۰,۰۰۰ اسناد پرداختنی
۱۷۰,۲۵۰,۰۰۰	۳۲,۰۰۰,۰۰۰ پیش دریافت
تنخواه گردان	۵۳,۰۰۰,۰۰۰ حقوق پرداختنی
۱۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۱۱,۰۰۰,۰۰۰ جمع بدهی های جاری
حساب دریافتنی	بدهی های بلند مدت:
۷۱,۰۰۰,۰۰۰	وام پرداختنی
اسناد دریافتنی	۹۵,۰۰۰,۰۰۰
۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۹۵,۰۰۰,۰۰۰ جمع بدهی های بلند مدت
پیش پرداخت	سرمایه:
۴,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه
جمع دارایی های جاری	۵۵۵,۰۰۰,۰۰۰
۵۰۰,۲۵۰,۰۰۰	سود خالص
دارایی های ثابت:	۲۳,۲۵۰,۰۰۰
ساختمان	جمع سرمایه
۱۷۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۷۸,۲۵۰,۰۰۰
وسائط نقلیه	جمع بدهی و سرمایه و موازنه
۹۲,۰۰۰,۰۰۰	۷۸۴,۲۵۰,۰۰۰
اثاثیه و تجهیزات	
۲۲,۰۰۰,۰۰۰	
جمع دارایی های ثابت	
۲۸۴,۰۰۰,۰۰۰	
جمع دارایی ها و موازنه	
۷۸۴,۲۵۰,۰۰۰	

تمرین) اطلاعات زیر از دفاتر بیمه دی در پایان سال ۱۳۹۴ استخراج شده است:

۱- بانک ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲- اسناد دریافتنی ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۳- سرمایه گذاریهای بلند مدت ۲۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۴- داراییهای نامشهود ۱۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۵- بدهی به بیمه گران اتکایی ۷,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۶- ذخیره مالیات بر درآمد ۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۷- ذخیره مزایای پایان خدمت ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال، ۸- سایر بدهی ها ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۹- اندوخته سرمایه ای ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۰- سود انباشته ۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۱- درآمد حق بیمه ۹۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۲- هزینه خسارت ۲۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۳- هزینه کار مزد ۱۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۴- هزینه های مالی ۱۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۵- سایر هزینه ها ۹,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۶- سرمایه گذاری کوتاه مدت ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۷- دارایی های ثابت مشهود ۸۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۸- مطالبات از بیمه گذاران ۲۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۹- بدهی به بیمه گذاران ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۰- حساب ها و اسناد پرداختنی ۱۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۱- ذخیره حق بیمه ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۲- ذخیره خسارت معوق ۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۳- اندوخته قانونی ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۴- سایر اندوخته ها ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۵- سرمایه ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۶- سایر درآمد ها ۲۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۷- هزینه حق بیمه اتکایی ۱۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۸- عوارض ثالث ۱۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۹- هزینه های اداری و عمومی ۲۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال.

مطلوب است تنظیم صورت سود و زیان و تنظیم ترازنامه.

حل) اولین گام، در حل این تمرین شناخت صورتهای سود و زیان و ترازنامه میباشد، با توجه به اینکه مانده صورت سود و زیان باید به ترازنامه منتقل گردد، پس نخستین مرحله تهیه صورت سود و زیان و سپس ترازنامه میباشد.

گام دوم، شناخت حساب های مرتبط با صورت سود و زیان و ترازنامه میباشد، می دانیم که در تهیه صورت سود و زیان حساب های موقت نقش دارند، که مانده آنها به سال بعد منتقل نمی شود بلکه نتیجه سود یا زیان این حساب ها در ترازنامه منعکس و به سال بعد منتقل می گردد، این حساب ها شامل کلیه حساب های درآمد و هزینه موسسه میباشد، لذا آنها را از صورت فوق جدا و در صورت سود و زیان جای گذاری نموده، و از صورت مزبور خط می زنیم طبیعتاً باقی حساب ها مربوط به ترازنامه خواهد بود، در اینجا زیر حساب های مربوط به صورت سود و زیان را خط دار می کنیم.

۶- ذخیره مالیات بر درآمد ۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال ۱۰- سود انباشته ۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال ۱۱- درآمد حق بیمه ۹۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۲- هزینه خسارت ۲۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۳- هزینه کار مزد ۱۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۴- هزینه های مالی ۱۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۵- سایر هزینه ها ۹,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۶- سایر درآمد ها ۲۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۷- هزینه حق بیمه اتکایی ۱۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۹- هزینه های اداری و عمومی ۲۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال

به غیر از حساب های ذخیره مالیات بر درآمد و سود انباشته سایر حساب ها با عنوان درآمد یا هزینه مشخص گردیده است.

حساب ذخیره مالیات بر درآمد، معمولاً چنانچه در پایان سال نتایج حاصل از عملیات سود و زیان شرکت منجر به سود گردید معادل وظایف قانونی شرکت به میزان مقرر ذخیره گیری نموده و تا ۳۰ تیر سال بعد نسبت به استرداد مالیات به سازمان امور مالیاتی اقدام می گردد، لذا این ذخیره نمی تواند مربوط به سال قبل باشد زیرا چنانچه مربوط به ذخیره سال قبل (۱۳۹۳) می بود باید تا ۳۰ تیر ۱۳۹۴ به سازمان امور مالیاتی مسترد می گردید، لکن به جهت اینکه در پایان سال ۱۳۹۴

مانده حسابی با این مضمون درج شده است، اینگونه تلقی می گردد که میزان ذخیره مالیاتی که باید از صورت سود و زیان کسر گردد همین مبلغ می باشد.

حساب سود انباشته در ذیل صورت سود و زیان منعکس می گردد، و چنانچه دستوری مبنی بر تقسیم سود و زیان صادر نگردیده باشد سود سال جاری نیز به سود انباشته اضافه و در ترازنامه منعکس می گردد، و اگر زیان حاصل شد از سود انباشته کسر سپس در ترازنامه درج خواهد شد.

گام سوم، نحوه تهیه صورت سود و زیان می باشد، ابتدا باید درآمدها را نوشته سپس هزینه ها را از آن کسر نمود تا مانده بدست آید، چنانچه مانده مثبت بود یعنی درآمدها بیش از هزینه ها بود مانده سود و چنانچه مانده بدست آمده منفی بود یعنی هزینه ها بیش از درآمدها بود مانده زیان حاصل شده است. شکل و شمایل صورت حساب سود و زیان طبق نمونه ذیل تهیه می گردد، ابتدا عناوین، سپس درآمدها و هزینه ها و در ذیل مانده خط کشیده می شود.

گام چهارم، درج حساب های اندوخته در ذیل صورت حساب سود و زیان

۸- اندوخته سرمایه ای ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۳- اندوخته قانونی ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۴- سایر اندوخته ها ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال،

حساب اندوخته قانونی و سرمایه ای حسابی با ماهیت بدهی می باشد، و باید در طرف چپ ترازنامه درج گردد، طبق قانون تجارت و مصوبات شورای عالی بیمه، اندوخته قانونی هر ساله به میزان یک بیستم سود سال جاری در نظر گرفته میشود و این عمل تا زمانی که اندوخته قانونی به میزان ۱۰ درصد سرمایه شرکت برسد الزامی و بیشتر از ۱۰ درصد اختیاری می باشد. فرق اندوخته و ذخیره:

۱. اصطلاح اندوخته در موارد زیر به کار می رود:

تخصیص و محدودیت در سود انباشته عموماً بر اساس پیشنهاد هیات مدیره و تصویب مجمع عمومی و یا بموجب رعایت مفاد قراردادها و یا الزامات قانونی انجام شده و یکی از شیوه های گزارشگری تخصیص و محدودیت در سود انباشته، نمایش مجزای آن در ترازنامه می باشد. این تخصیص و محدودیت در سود انباشته، اندوخته نامیده می شود. مانند: اندوخته قانونی، اندوخته احتیاطی (عمومی)، اندوخته اختیاری (قراردادی) و.....

۲. اصطلاح ذخیره معمولاً در موارد زیر کاربرد دارد:

الف- جهت حسابهای دارایی ها که اینگونه حسابها نشان دهنده کاهش شناسایی شده در بهای تمام شده برخی اقلام دارایی بوده و باعث می گردند که داراییها مذکور به خالص ارزش بازیافتنی منعکس شوند. مانند: ذخیره مطالبات مشکوک الوصول، ذخیره کاهش ارزش موجودیها و سرمایه گذاریها.

ب- جهت بدهیهایی که زمان تسویه و یا تعیین مبلغ آنها، توأم با ابهام نسبتاً قابل توجه است. مانند: ذخیره مزایای پایان خدمت، ذخیره مالیات بر درآمد، ذخیره تضمین کالا و.....

با توجه به اینکه میزان مالیات سال ۹۴ درج نشده و مبلغ ۶,۰۰۰,۰۰۰ ذخیره مالیات بر درآمد درج شده است مانده حساب مزبور را در حکم مالیات سال جاری تلقی و در صورت حساب ثبت می نمایم.

شرکت بیمه دی

صورت حساب سود و زیان

مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۹

	درآمدها:
۹۵,۰۰۰,۰۰۰	درآمد حق بیمه
۲۲,۰۰۰,۰۰۰	سایر درآمدها
۱۱۷,۰۰۰,۰۰۰	جمع درآمد ها:
	کسر میشود:
	هزینه ها:
۲۶,۰۰۰,۰۰۰	هزینه خسارت
۱۱,۰۰۰,۰۰۰	هزینه کار مزد
۱۴,۰۰۰,۰۰۰	هزینه حق بیمه اتکایی
۱۴,۰۰۰,۰۰۰	هزینه های مالی
۲۴,۰۰۰,۰۰۰	هزینه اداری و عمومی
۹,۰۰۰,۰۰۰	سایر هزینه ها
(۹۸,۰۰۰,۰۰۰)	جمع هزینه ها:
۱۹,۰۰۰,۰۰۰	سود ناخالص
	کسر میشود:
(۶,۰۰۰,۰۰۰)	مالیات
۱۳,۰۰۰,۰۰۰	سود خالص سال جاری
۴,۵۰۰,۰۰۰	سود انباشته ابتدای دوره
۵,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته قانونی
۲,۵۰۰,۰۰۰	اندوخته سرمایه ای
۲,۰۰۰,۰۰۰	سایر اندوخته ها
۹,۵۰۰,۰۰۰	کسر میشود: جمع اندوخته ها:
۸,۰۰۰,۰۰۰	سود انباشته پایان دوره مالی

گام پنجم، شناخت حساب های ترازنامه از حیث گروه دارایی ها، بدهی ها و سرمایه میباشد، اقلام حساب های مربوط به:

گروه حساب دارایی های شامل:

۱-بانک ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲- اسناد دریافتنی ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۳- سرمایه گذارپهای بلند مدت ۲۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۴-داراییهای نامشهود ۱۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۶- سرمایه گذاری کوتاه مدت ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۷- دارایی های ثابت مشهود ۸۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۸- مطالبات از بیمه گذاران ۲۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۱- ذخیره حق بیمه ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، حساب مطالبات در حقیقت حساب بدهکاران یا گروه حساب دریافتنی میباشد، لذا جزو حساب های دارایی میباشد و در سمت راست ترازنامه درج می گردد.

حساب ذخیره حق بیمه: ذخیره حق بیمه برای پرداخت خسارات احتمالی در سال بعد در نظر گرفته می شود، در پایان سال مالی بیمه نامه های معتبری وجود دارد که برای بیمه گر تعهدآور هستند. بنابراین بیمه گر باید قسمتی از حق بیمه ها را به تناسب مدت باقیمانده از اعتبار بیمه نامه ها از درآمد خود جدا کند و در حسابی منعکس سازد که آن حساب را اصطلاحاً "ذخیره حق بیمه می نامند. برای محاسبه ذخیره حق بیمه (حق بیمه عاید نشده) شرکت های بیمه، روشهای متفاوتی وجود دارد. این حساب جزو گروه حساب های درآمدی محسوب می گردد، این حساب جزو دارایی های شرکت محسوب میشود.

گروه حساب بدهی ها نیز شامل:

۵-بدهی به بیمه گران اتکایی ۷,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۷-ذخیره مزایای پایان خدمت ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال، ۸-سایر بدهی ها ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۱۹- بدهی به بیمه گذاران ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۰- حساب ها و اسناد پرداختنی ۱۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۲- ذخیره خسارت معوق ۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال، ۲۸- عوارض ثالث ۱۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال

همانگونه که از عنوان حساب بدهی به بیمه گذاران مشخص میباشد این حساب جزو حساب های بدهی یا بستانکاران شرکت میباشد که در سمت چپ ترازنامه درج می گردد.

حساب ذخیره خسارت معوق: شرکت های بیمه در پایان دوره مالی حجم پرونده های خسارتی را که همچنان باز است، برآورد می کنند و براساس سقف تعهدی که برای آنها مشخص شده معادل آن را ذخیره می گیرند؛ ممکن است در این میان بیمه نامه های آتش سوزی و باربری یا شخص ثالث باشد چه بدنی و چه مالی. این ها بیمه نامه هایی است که سقف مشخص دارد، بدیهی است بیمه نامه هایی که خسارت آن پرداخت نشده و به سال بعد منتقل شده باید براساس نرخ دیه سال مربوطه برای آن ذخیره گرفته شود. ذخیره خسارت رقمی است که بیمه گر باید برای پرداخت خسارت واقع شده در دوره مالی اختصاص دهد. این حساب جزو گروه حسابهای بدهی محسوب می شود زیرا ممکن است در آینده هزینه خسارتی از محل آن پرداخت گردد.

حساب عوارض ثالث: در ماده ۵۸ قانون بیمه شخص ثالث آمده است که شرکت های بیمه موظفند ۲۰ درصد از سود عملیات بیمه ای خود در بخش بیمه شخص ثالث وسایل نقلیه موضوع این قانون را به حسابی که از طرف بیمه مرکزی تعیین می شود واریز نمایند. بیمه مرکزی موظف است با همکاری وزارت راه و شهرسازی و راهنمایی و رانندگی، مبالغ مذکور را در اموری که موجب کاهش حوادث رانندگی و خسارت های ناشی از آن می شود و آموزش فرهنگ عمومی، هزینه نماید. نحوه تعیین سود عملیات بیمه ای رشته های مذکور به پیشنهاد بیمه مرکزی پس از تأیید شورای عالی بیمه به تصویب هیأت وزیران می رسد. وضع هرگونه عوارض دیگر بر بیمه موضوع این قانون ممنوع می باشد. لذا این حساب ماهیت بدهی های شرکت را دارد که باید به حساب های مربوطه مسترد گردد.

گروه حساب های سرمایه:

۲۵- سرمایه ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

گام ششم، درج حساب ها در ترازنامه که طبق فرمول دارایی = بدهی + سرمایه، شکل T ترازنامه به شکل ذیل میشود:

شرکت بیمه دی

صورت حساب ترازنامه

مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۹

دارایی ها:	بدهی ها و سرمایه:
دارایی های جاری:	بدهی ها:
بانک ۴,۰۰۰,۰۰۰	بدهی های جاری:
اسناد دریافتنی ۲,۰۰۰,۰۰۰	حساب ها و اسناد پرداختنی ۱۶,۰۰۰,۰۰۰
سرمایه گذاری کوتاه مدت ۵,۰۰۰,۰۰۰	بدهی به بیمه گران اتکایی ۷,۰۰۰,۰۰۰
مطالبات از بیمه گذاران ۲۶,۰۰۰,۰۰۰	بدهی به بیمه گذاران ۱۲,۰۰۰,۰۰۰
ذخیره حق بیمه ۴,۰۰۰,۰۰۰	ذخیره خسارت معوق ۴,۵۰۰,۰۰۰
جمع دارایی های جاری ۴۱,۰۰۰,۰۰۰	عوارض ثالث ۱۳,۰۰۰,۰۰۰
دارایی های ثابت:	سایر بدهی ها ۲,۰۰۰,۰۰۰
دارایی های ثابت مشهود ۸۵,۰۰۰,۰۰۰	ذخیره مزایای پایان خدمت ۲,۵۰۰,۰۰۰
دارایی های نا مشهود ۱۴,۰۰۰,۰۰۰	جمع بدهی ها ۵۷,۰۰۰,۰۰۰
سرمایه گذاری های بلند مدت ۲۵,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه:
جمع دارایی های ثابت ۱۲۴,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	سود انباشته ۸,۰۰۰,۰۰۰
	جمع سرمایه ۱۰۸,۰۰۰,۰۰۰
جمع دارایی ها و موازنه ۱۶۵,۰۰۰,۰۰۰	جمع بدهی و سرمایه و موازنه ۱۶۵,۰۰۰,۰۰۰